

Hlôšková, Hana

**Zborník príspevkov venovaný jubileu prof. PhDr. Jána Michálka,
DrSc.**

Opera Slavica. 2005, vol. 15, iss. 1, pp. 58-60

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117597>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ností její české esestry: to jest její chápání ako jedného celku, tedy důkladné propojování literárněvědné slovakistiky (u nás bohemistiky) se slavistikou (slovakistika i bohemistika ke slavistice ovšem patří, nejsou jí nijak nadřazeny), ale také s anglistikou a amerikanistikou, germanistikou a romanistikou (...). Stejně ako v českém prostředí se tu dbá o zkoumání vědeckých tradic“ (s. 179).

Do emblému zborníka *Aktuální slovakistika* (2004) patří příspěvek *Andreja Červeňáka Na margo slovenského myslenia o literatúre*. I napriek tomu možno práve ním zakončiť správu o jednom z najnovších zverejnených výsledkov dialógu českých a slovenských partnerov v premýšľaní o slovakistike na podloží slavistiky a vice versa.

Andrej Červeňák sa dotkol problému, ktorý by sa nezainteresovaným mohol javiť ako časový, ale roky, literárny život, „hra“ na centrum a región v kultúre vlečú so sebou dodnes rozčesnutosť občianskej aj tvorivej obce na názorové tábory. Svoje varovanie pred politikou v umení odvodil Červeňák z arogancie „vedeckej“ mladosti a mlade voči literárnej vede, z nevzdelanosti, skupinkárenia, na čo mu stačilo siahnúť po odpovediach v anquete z roku 2004, ktorú zaujímalo, *Čo priniesol, resp. dal November 1989 nášmu mysleniu o literatúre* (s. 25). Problémové, tematické a javové záujmy slovenskej literárnej vedy majú pragmatický aj rekonštrukčný záujem (slovníky, panorámy, čítania), ale nemožno im uprieť záujem vytlačiť jestvujúce staré „biele miesta“ z poznania, hodnôt i personálneho zázemia, čo sa spravidla stáva – paradoxne – za cenu vytvárania nových bielych miest. Dospelosť a ňom získaná skúsenosť spoločne hovoria, za všetkým hľadá (konkrétneho) človeka. I preto na viaceré aktuálne až akútne otázky v slovenskom umeleckom a literárno-vednom i spoločenskovednom „prostredí“ sa odpovede hľadajú: tak i onak. Možno sa znova raz oplatí, keď na to máme dost času!, „spoľahnúť“ sa na čas a na jeho schopnosť vypovedať „pravdu“ z odstupu, teda pravdu faktov a objektívnych súdov, lebo je už „oslobodená“ od pôvodného účelu a jeho následku.

Viera Žemberová

Zborník príspevkov venovaný jubileu prof. PhDr. Jána Michálka, DrSc. –
Ethnologia Slovaca et Slavica, 30-31 (1998-1999), Bratislava, 2003, 212 str.

Aktuálny ročník poprednej edície, ktorá vychádza ako zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave so zameraním na slavistické a komparatívne štúdium, je svojím spôsobom monotematický. Zostavovateľka Zuzana Profantová, vedecká pracovníčka Ústavu etnológie SAV, ho pripravila k 70. narodeninám dlhoročného pedagóga na FF UK v Bratislave – folkloristu prof. PhDr. Jána Michálka, DrSc. J. Michálek (nar. 12. 3. 1932) vyštudoval národopis a históriu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Od ukončenia vysokoškolského štúdia pôsobí ako pedagóg na katedre, ktorá v súčasnosti nesie meno Katedra etnológie a kultúrnej antropológie FF UK.

Predmetom jeho záujmu sú dejiny folkloristiky, ľudová próza, teória prozaických folklórnych žánrov. Je autorom 12 samostatných vedeckých publikácií. Pripravil preklad medzinárodného katalógu rozprávok A. Aarneho – S. Thompsona *The Types of the Folktales* (1928), ktorý vyšiel v r. 1960 v spolupráci s J. Olexom. V roku 1971 vydal monografiu o memoráte, ako o špecifickom rozprávačskom žánri ústnej slovesnosti: „Spomienkové rozprávania s historickou tematikou“. Sústredenú pozornosť venoval vedeckému dielu

a osobnosti P. J. Šafárika (napísal doslov k reedícii Slovánskeho národopisu – 4. zväzok Spisov P. J. Šafárika, 1995). Editoval 5 lokálnych a regionálnych monografií napr. Stará Turá (1983), Brezová pod Bradlom (1970, 1998) a viaceré zborníky z vedeckých podujatí: napr. „Slovanská ľudová kultúra (stredoeurópske vzťahy)“ (1996).

Bol školiteľom desiatok diplomových a dizertačných prác. Pripravil viacero učebných textov a skript: napr. *O ľudovej slovesnosti* (1996). Na vydanie pripravil viacero antológií čitateľských spracovaní ľudovej slovesnosti: napr. *Havran a liška. Slovenské ľudové rozprávky* (1966), *Čarovné zrkadlo. Výber zo slovenskej ľudovej slovesnosti* (1973, 1983, 1988). Podieľal sa na koncepcii edície Ľudové umenie na Slovensku vo vydavateľstve Tatran, v ktorej vydal monografie poverových a miestnych povestí: *Zvonové studničky* (1990), *Na krížnych cestách* (1991), rozprávání zo života *Keď je dobrá klobása* (1987).

J. Michálek je dlhoročným členom vedeckých rád a komisií na udeľovanie vedeckých hodností na Filozofickej fakulte UK a v Slovenskej akadémii vied. Pedagogickú, vedeckú a organizačnú prácu prof. PhDr. J. Michálka, DrSc. ocenili viaceré inštitúcie pamätnými plaketaami a medailami.

Úvod publikácie, venovanej učiteľovi a kolegovi, tvoria príhovory zostavovateľky, višne študentiek a absolventiek J. Michálka, príspevok editorky edície Magdalény Parikovej o tematickom zameraní vedeckej a pedagogickej práce J. Michálka (príspevok je v nemeckom jazyku) a výberovú bibliografiu jubilanta.

Zuzana Profantová (Bratislava) sa v príspevku *Význam dejín vedy pre existenciu disciplíny* zamýšľa nad aktuálnym statusom folkloristiky v rámci spoločenskovedných disciplín na Slovensku a poukazuje na úskalia a nebezpečenstvá, vyplývajúce z finančného i personálneho poddimenzovania vedy ako takej v súčasnej spoločnosti. Pripomína nateraz nesplnenú úlohu slovenskej folkloristiky – absenciu komplexných dejín folkloristiky.

Marta Šrámková (Brno) v štúdiu *Povídka ze života – opomíjený i zneužívaný žánr vyprávění* sumarizuje tematické zameranie slovesnej folkloristiky v období socializmu. Memoráty (rozprávání zo života a spomienkové rozprávání) folkloristika nezriedka v tomto období skúmala výberovo, čím sa skreslilo skutočné tematické rozvrstvenie rozprávačského repertoáru. Táto skúsenosť by mala slúžiť ako poučenie, aby veda a osobnosti, ktoré v nej pôsobia sa snažili na najnižšiu možnú mieru eliminovať mimovedecké (politické, komerčné, ideologické) limity. Bohuslav Beneš (Brno) venoval svoj príspevok *Vzpomínkové vyprávění v podání politika a filozofa T. G. Masaryka* zaujímavej otázke, akú úlohu mala v Masarykovom povedomí ľudová tradícia, do akej miery ju udržiavala alebo len pasívne uchovával v pamäti a či by bolo možné z folkloristického hľadiska hovoriť o Masarykovi – rozprávačovi.

K dejinám slovesnej folkloristiky na Slovensku sa vyjadrila Zora Vanovičová (Bratislava) v príspevku *Vývoj záujmu slovenskej folkloristiky o výskum humoristického rozprávania v druhej polovici 20. storočia*, v závere ktorého nastoľuje aktuálne úlohy v komplexnom spracovaní humoristického umeleckého obrazu v ústnej slovesnosti na Slovensku. Milan Leščák (Bratislava) venoval štúdiu *Andrej Melicherčík – osobnosť slovenskej etnológie* zakladateľskej osobnosti vedeckej folkloristiky na Slovensku. Štúdiu je komplexným zhodnotením metodologických východísk a tvorivých prístupov tejto pozoruhodnej, i keď kontroverznej osobnosti. Hana Hlášková (Bratislava) sa v štúdiu *Andrej Kmeť v spomienkach – k vytváraniu obrazu kultúrneho hrdinu* pokúsila charakterizovať obsahy oficiálnej a neoficiálnej vrstvy kolektívnej pamäti pri vytváraní obrazu výrazného kultúrneho dejateľa. Zuzana Galiová sa v príspevku *Alois Kolísek – kňaz, politik a propagátor slovenskej*

kultúry venovala katolíckemu kňazovi, moravskému rodákovi, ktorý sa na prelome 19. a 20. storočia aktívne spolupracoval so Slovenskom na poli cirkvi, kultúry a politiky.

Blok príspevkov o osobnostiach uzatvára Jolana Darulová (Banská Bystrica) článkom *Z odborného pôsobenia a osobného života Janka Francisci – Rimavského*, v ktorom podrobnejšie približuje jeho pôsobenie z pohľadu folkloristiky i niektoré údaje z osobného života. Viera Gašparíková (Bratislava) uvádza v príspevku *Ku genéze Polívkovho Súpisu slovenských rozprávok* nové fakty o vzniku monumentálnej práce o ľudovej próze na Slovensku na základe štúdia autorovej korešpondencie. Ján Komorovský (Trenčín) v štúdií *Podnet „psychologického paralelizmu“ Alexandra N. Veselovského pre výskum ľudovej religiozity* charakterizuje koncept psychologického paralelizmu, ako ho vo svojej historickej poetike rozpracoval A. N. Veselovskij. Katarína Žeňuchová (Bratislava) sa v článku *Ľudová interpretácia kresťanského kultu v prozaickom folklóre východného Slovenska* zamerala na kontinuitu archaických náboženských predstáv na materiále ľudovej prozaickej tvorby z východného Slovenska, ktorý na prelome 19. a 20. storočia zozbieral jazykovedec S. Czambel. Problematike na pomedzí medzi folklórom a literatúrou sa venovala Ľubica Droppová (Bratislava) v štúdií *K dejinám výskumu letákových piesní na Slovensku*, pričom sledovala predovšetkým práce zamerané na texty letákových (jarmočných) piesní a konštatuje, že práve folkloristika priniesla na Slovensku o tomto type piesní najviac poznatkov. Mikuláš Mušínska (Prešov) v príspevku *Zvukové zápisy hudobného folklóru Ukrajincov východného Slovenska a Zakarpatskej Ukrajiny z rokov 1929 a 1935* podrobne charakterizoval nahrávky firmy Pathé a pražského Radiojournalu, ktoré zaznamenali súdoby stav hudobnej a rozprávačskej tradície na Podkarpatskej Rusi. Nahrávky okrem dokumentačnej hodnoty plnili tiež funkcie výučbové a boli základom zvukového archívu košického štúdia Československého rozhlasu. Problematike ľudového divadla sa venoval Mišo A. Kováč (Martin) v záverečnom príspevku zborníka *K interpretácii Hry o svätej Dorote na Slovensku*. Autor približuje okolnosti výskumu „divadelného zemepisu“, pričom pri výskume problematiky postupoval rekonštrukciou spomienok účastníkov či aktérov a divákov tejto hry ľudového divadla vo vidieckom i mestskom prostredí na Slovensku.

Štúdie sú publikované v slovenskom jazyku s rozsiahlejšími resumé v angličtine a nemčine. Záver publikácie tvorí adresár autorov.

Hana Hlôšková

Dvě knížky z dílny Slezské knihovny v Katovicích

Zawacki, T.: *Katalog ksiąg zat i królów polskich*. Wstęp i opracowanie Jan Malicki. Przekład Łukasz Tofilski. Biblioteka Śląska, Katowice 2004.

Kutz, K.: *Bibliografia (wybór)*. Opracował Marek Palka. Komitet Wydawniczy: prof. zw. dr. hab. Jan Malicki – przewodniczący, mgr Magdalena Skóra – zastępca przewodniczącego, dr. Teresa Roszkowska, mgr Barbara Zgryzek. Biblioteka Śląska, Katowice 2004.

Známý polský literární historik-medievista, znalec staropolské literatury prof. Jan Malicki, vedoucí Katedry staropolské literatury a ředitel Slezské knihovny v Katovicích, učitel mnoha vědeckých žáků, z nichž někteří již budují slibnou akademickou kariéru, je spiritus agens řady projektů, autorem knih a editorem. Tu se podepsal na novém vydání po-